

Chambre des Représentants

SESSION 1954-1955.

5 JUILLET 1955.

PROPOSITION DE LOI

modifiant l'arrêté royal n° 254 du 12 mars 1936 unifiant le régime des pensions des veuves et orphelins du personnel civil de l'Etat et du personnel assimilé et l'arrêté royal du 26 décembre 1938 relatif au régime des pensions du personnel communal.

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

En réglementant le régime des pensions du personnel de l'Etat et des services publics, le législateur a voulu que tout agent ayant terminé sa carrière administrative dispose de ressources suffisantes pour avoir, dans ses vieux jours, une vie décente et exempte de soucis matériels. Dans sa sollicitude à l'égard des anciens serviteurs des administrations publiques, il a même étendu à ceux qu'il appelle les « ayants droit » le bénéfice de cette institution, en garantissant aux veuves et orphelins le droit à la réversibilité d'un pourcentage de la pension accordée à l'agent retraité.

Cet aspect du problème est dominé par le fait que la pension de survie ne constitue pas un don gratuit mais bien une conséquence juridique et financière des dispositions que le fonctionnaire lui-même a prises en faveur de son épouse et de ses enfants. Le législateur apparaît ici comme un promoteur des principes d'épargne et de prévoyance puisque le fonctionnaire est obligé de contribuer à la constitution du fonds de réserve qui doit assurer le service de la pension de survie.

Les Caisses de Veuves et Orphelins ont toujours été alimentées par les retenues opérées d'office sur le traitement des agents en activité et ce, durant toute leur carrière, qu'ils soient mariés, veufs ou célibataires. Cette situation n'a pas changé lorsque, par l'arrêté royal du 27 décembre 1935, l'Etat a pris à sa charge les pensions assurées par

Kamer der Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1954-1955.

5 JULI 1955.

WETSVOORSTEL

tot wijziging van het Koninklijk besluit n° 254 van 12 Maart 1936 waarbij eenheid wordt gebracht in het regime van de pensioenen der weduwen en wezen van het burgerlijk Rijks-personeel en het daarmee gelijkgesteld personeel, en van het Koninklijk besluit van 26 December 1938 betreffende de pensioenregeling voor het gemeentepersoneel.

TOELICHTING

MEVROUWEN, MIJNE HEREN,

Bij de pensioenregeling van het Rijkspersoneel en van het personeel der openbare diensten heeft de wetgever gewild dat ieder personeelslid, na verloop van zijn administratieve loopbaan, over voldoende inkomsten zou beschikken om in zijn oude dag behoorlijk en zonder materiële zorgen te kunnen leven. In zijn bezorgdheid voor de gewezen dienaars der openbare besturen heeft de wetgever zelfs het voordeel van die regeling uitgebreid tot de zgn. « rechthebbenden », door aan de weduwen en wezen het recht te waarborgen op de overdraagbaarheid van een percentage van het aan het gepensioneerde personeelslid toegekende pensioen.

Dit aspect van het probleem wordt beheerst door het feit dat het overlevingspensioen geen vrijwillige gift is, maar een juridisch en financieel gevolg van de schikkingen, die de ambtenaar zelf ten voordele van zijn echtgenote en van zijn kinderen heeft genomen. De wetgever treedt hier op als een verdediger van de beginselen van spaarzaamheid en voorzorg, aangezien de ambtenaar verplicht is het zijne bij te dragen tot de vestiging van het reservefonds dat de uitkering van het overlevingspensioen moet verzekeren.

De Weduwen- en Wezenkassen werden steeds gestijfd door de afhoudingen die van ambtswege op de wedde van de personeelsleden in actieve dienst werden gedaan, en dit gedurende hun gehele loopbaan, om het even of zij gehuwd, weduwnaar of ongehuwd zijn. Die toestand werd niet gewijzigd toen de Staat, bij koninklijk besluit van

les statuts des différentes caisses établies en exécution des lois des 21 juillet 1844 et 16 mai 1876.

On peut donc dire que la pension de survie est en quelque sorte « achetée » par chaque agent et que, dès lors, l'équité la plus élémentaire exige que cet agent reste libre de transmettre son titre et les avantages y afférents à la personne qu'il désigne légalement par le fait de son mariage.

La stabilité de l'emploi et le bénéfice de la pension constituent, sans aucun doute, les principaux attraits des fonctions publiques.

Depuis le début de sa carrière, le fonctionnaire a donc en vue non seulement sa sécurité personnelle, mais aussi celle de la femme qui, dans un avenir souvent imprévisible au moment où il commence ses versements à la Caisse des Veuves, partagera sa vie.

* * *

Dans la pratique cependant, la législation actuelle aboutit à des inégalités et à des injustices choquantes.

C'est ainsi que l'arrêté royal n° 254, du 12 mars 1936, unifiant le régime des pensions des veuves et orphelins du personnel civil de l'Etat et du personnel assimilé dispose que la veuve d'un fonctionnaire n'a droit à une pension de survie qu'à la condition que son mari ait accompli une année de service au moins et que la durée de son mariage ne soit pas inférieure à un an.

De plus, en vertu de l'article 2, § 1er, du même arrêté royal, « aucun droit à la pension n'est ouvert à la femme qui a épousé un pensionné ou un agent démissionné, démissionnaire ou révoqué, ni aux enfants issus du mariage ».

Ces dispositions ont été reprises textuellement dans l'arrêté royal du 20 décembre 1938 relatif au régime des pensions du personnel communal.

En droit, comme en fait, rien ne peut justifier la différence qui est ainsi établie entre l'épouse d'un fonctionnaire en activité et celle d'un pensionné. L'une est aussi respectable que l'autre.

Le délai d'un an de mariage qui est requis pour que la veuve d'un agent puisse obtenir une pension de survie est aussi illusoire qu'arbitraire. Quant à la déchéance de tout droit à la pension, elle ne peut se concevoir que dans le cas où le fonctionnaire n'aurait pas effectué ses versements à la Caisse des Veuves.

Qu'on le veuille ou non, le problème se ramène à la question de savoir si le pensionné qui se marie ou se remarie commet un acte répréhensible.

On ne peut certes lui reprocher d'abuser des dispositions prises en faveur des veuves de fonctionnaires puisque personne d'autre n'a bénéficié antérieurement de son affiliation à la Caisse des Veuves. Et pourtant, cette Caisse, qui a perçu toutes les retenues opérées sur le traitement de l'agent retraité, se les approprie définitivement et intégralement, sous le seul prétexte que le mariage de ce dernier a eu lieu « tardivement ».

En subordonnant l'octroi d'une pension de survie à la condition que le mariage ait duré un an au moins, la loi enlève au fonctionnaire la liberté de choisir l'époque à laquelle il désire se marier.

Il n'est donc pas exagéré de dire qu'il s'agit-là d'une véritable spoliation, puisque l'administration impose son

27 December 1935, de pensioenen die krachtens de statuten van de verschillende ingevolge de wetten van 21 Juli 1844 en 16 Mei 1876 opgerichte Kassen waren gewaarsborgd, voor zijn rekening nam.

Men mag dus zeggen dat het overlevingspensioen om zo te zeggen door ieder personeelslid wordt « gekocht ». Het is dan ook niet meer dan billijk dat het hem steeds vrij staat zijn recht en de daaraan verbonden voordelen over te dragen op de persoon die hij door de daad van zijn huwelijk wettelijk aanwijst.

De vastheid van de bediening en het genot van het pensioen zijn ongetwijfeld de meest aantrekkelijke voordelen van de openbare ambten.

Van het begin van zijn loopbaan af heeft de ambtenaar dus niet alleen zijn persoonlijke zekerheid op het oog, maar ook die van de vrouw die later, op een ogenblik dat bij de aanvang zijner storting in de Weduwenkas veelal niet kan worden voorzien, zijn levensgezellin zal worden.

* * *

In de praktijk echter leidt de huidige wetgeving tot ongelijkheden en ergerlijke onrechtvaardigheden.

Zo bepaalt het koninklijk besluit n° 254 van 12 Maart 1936, waarbij eenheid wordt gebracht in het regime van de pensioenen der weduwen en wezen van het burgerlijk Rijkspersoneel en het daarmee gelijkgesteld personeel, dat de weduwe van een ambtenaar slechts recht heeft op een overlevingspensioen op voorwaarde dat haar man minstens één jaar dienst heeft volbracht en de duur van haar huwelijk minstens één jaar bedraagt.

Bovendien, krachtens artikel 2, § 1, van hetzelfde koninklijk besluit wordt noch aan de vrouw die een *gepensioneerde* of een ontslagen personeelslid heeft gehuwd, noch aan de uit het huwelijk gesproten kinderen enig recht op pensioen toegekend.

Die bepalingen werden letterlijk overgenomen in het koninklijk besluit van 20 December 1938 betreffende de pensioenregeling voor het gemeentepersoneel.

In rechte als in feite is het verschil dat aldus tussen de echtgenote van een ambtenaar in actieve dienst en die van een gepensioneerde wordt gemaakt geenszins verantwoord. De ene is even eerbiedwaardig als de andere.

De termijn van één jaar huwelijk, die vereist is opdat de weduwe van een personeelslid een overlevingspensioen zou kunnen bekomen, is even denkbeeldig als willekeurig. Wat het verval van elk recht betreft, dit is slechts denkbaar ingeval de ambtenaar zijn storting bij de Weduwenkas niet zou hebben verricht.

Of men wil of niet, het probleem komt neer op de vraag of de gepensioneerde die trouwt of hertrouwt een laakbare daad begaat.

Er kan hem zeker niet worden verweten dat hij misbruik maakt van de beschikkingen die ten gunste van de ambtenaarsweduwen werden genomen, vermits niemand anders voorheen enig profijt heeft getrokken uit zijn aansluiting bij de Weduwenkas. En nochtans legt die Kas, die alle afhoudingen heeft ontvangen welke op de wedde van het gepensionneerd personeelslid zijn verricht, voor goed beslag op het integraal bedrag daarvan, louter onder het voorwendsel dat het huwelijk van dit personeelslid « te laat » werd gesloten.

Waar de toekenning van een overlevingspensioen afhankelijk wordt gesteld van de voorwaarde, dat het huwelijk ten minste een jaar heeft geduurd, ontzegt de wet aan de ambtenaar de vrijheid om het tijdstip te kiezen waarop hij wenst te huwen.

Zonder overdrijving kan dus worden gezegd dat het hier een werkelijke roof geldt, vermits het bestuur zijn

règlement aux fonctionnaires sans que ceux-ci puissent en discuter les clauses et conditions.

Quelques exemples concrets feront mieux ressortir les anomalies et les injustices que peuvent entraîner les dispositions légales actuellement en vigueur.

La femme qui épouse un pensionné de n'importe quel âge n'a droit à aucune pension. Par contre, la femme qui épouse un agent en activité, fût-il même âgé de 69 ans est assurée de recevoir une pension de survie. La seule condition est que le mariage ait été célébré un an au moins avant la mise à la retraite du mari.

Nous nous trouvons donc ici en présence de deux fonctionnaires qui ont rempli les mêmes obligations envers la Caisse des Veuves et dont les épouses sont cependant traitées différemment.

Autre exemple : un fonctionnaire est célibataire ou devient veuf au cours de sa carrière. A 59 ans, il se marie ou se remarie. Il prend sa retraite à l'âge de 60 ans. Sa veuve aura droit à la pension de survie. Un fonctionnaire célibataire ou veuf est pensionné à l'âge de 60 ans. Quelques mois après, il se marie ou se remarie. Sa veuve n'aura pas droit à la pension de survie.

Troisième exemple : un fonctionnaire est pensionné prématurément, par suite d'un accident survenu dans l'exercice de ses fonctions. Il a un ou plusieurs enfants. Il devient veuf. Pour des motifs d'ordre privé — et souvent dans l'intérêt de ses enfants — il se remarie. Quelles sont les perspectives d'avenir de sa nouvelle épouse ? En plus de l'entretien de son ménage, elle aura la charge d'élever, aux lieu et place de la mère disparue, les enfants du premier lit. Si elle survit à son mari, les enfants toucheront une pension jusqu'à l'âge de 18 ans. Elle n'aura rien.

Dans un cas de l'espèce, peut-on raisonnablement soutenir que « la femme » visée par le règlement désigne, à l'exclusion de toute autre, la mère défunte ? C'est cependant ce que fait l'Etat en refusant à la seconde femme du pensionné tout droit à la pension. Or, les dispositions légales condamnent elles-mêmes cette interprétation abusive. En effet, si le fonctionnaire s'était remarié pendant qu'il était encore en activité, le droit à la pension de survie de sa première épouse eût été transféré au profit de la seconde.

On pourrait allonger la liste des cas où la notion du droit et de la justice disparaît devant une simple question de coïncidence ou même de chance, enlevant parfois aux pensionnés la possibilité de fonder ou de refaire un foyer qui leur procurerait la tranquillité et le bonheur tout en se conformant aux lois de la morale et de la dignité.

Le seul argument qui puisse éventuellement être invoqué est sans doute la grande différence d'âge qui peut exister entre les époux. Or, il est réfuté par les règlements en vigueur, qui prévoient, même pour les fonctionnaires en activité, une réduction progressive de la pension par année entière de différence d'âge. Le pourcentage de réduction est établi pour une différence d'âge pouvant atteindre plus de trente-cinq ans. Il suffirait donc d'appliquer ce régime à la personne qui épouserait un pensionné.

En définitive, les fonctionnaires sont de véritables actionnaires de la Caisse des Veuves, qu'ils alimentent de leurs deniers et, dès lors, celle-ci doit être considérée comme simple dépositaire des retenues opérées d'office sur la traite-

regeling aan de ambtenaren oplegt, zonder dat deze de bepalingen en voorwaarden er van kunnen betwisten.

Enkele concrete voorbeelden zullen nog duidelijker de tegenstrijdigheden en de onrechtvaardigheden in het licht stellen, die uit de thans geldende wettelijke bepalingen kunnen voortvloeien.

Een vrouw die met een gepensioneerde van om het even welke leeftijd huwt, heeft geen enkel recht op pensioen. Daarentegen bezit een vrouw, die een personeelslid in actieve dienst trouwt, zelfs als dat personeelslid 69 jaar oud is, de zekerheid dat ze een overlevingspensioen zal ontvangen. Enige voorwaarde is, dat het huwelijk is aangegaan ten minste een jaar vóór de oppensioenstelling van de echtgenoot.

Het betreft hier dus twee ambtenaren die ten opzichte van de Weduwenkas dezelfde verplichtingen hebben vervuld en wier echtgenoten nochtans op verschillende wijze worden behandeld.

Een ander voorbeeld : een ambtenaar is vrijgezel of wordt weduwnaar tijdens zijn loopbaan. Op 59-jarige leeftijd huwt of hertrouwt hij. Hij gaat met pensioen op de leeftijd van 60 jaar. Zijn weduwe heeft recht op het overlevingspensioen. Een ambtenaar, vrijgezel of weduwnaar, wordt op pensioen gesteld op 60-jarige leeftijd. Enkele maanden later trouwt of hertrouwt hij. Zijn weduwe zal geen recht hebben op een overlevingspensioen.

Derde voorbeeld : een ambtenaar wordt vroegtijdig op pensioen gesteld, ingevolge een ongeval dat hem is overkomen tijdens de uitoefening van zijn ambt. Hij heeft één of meer kinderen. Hij wordt weduwnaar. Om redenen van private aard, — en vaak zelfs in het belang van zijn kinderen, — hertrouwt hij. Welke zijn de vooruitzichten voor zijn nieuwe echtgenote ? Naast het onderhoud van haar huishouden neemt zij de last op zich om, in de plaats van de overleden moeder, de kinderen uit het eerste huwelijk op te voeden. Overleeft zij haar man, dan trekken de kinderen een pensioen tot de leeftijd van 18 jaar. Zij zelf bekommt niets.

Kan men in een dergelijk geval redelijkerwijze staande houden dat de door het reglement bedoelde « vrouw » slaat op de overleden moeder, met uitzondering van iedere andere ? Dit wordt nochtans gedaan door de Staat, die aan de tweede vrouw van de gepensioneerde ieder recht op pensioen ontzegt. Welnu, die verkeerde interpretatie wordt door de wettelijke bepalingen zelf veroordeeld. Inderdaad, indien de ambtenaar ware hertrouwd terwijl hij zich nog in actieve dienst bevond, zouden de rechten op het overlevingspensioen van zijn eerste vrouw overgegaan zijn op de tweede.

Wij zouden de lijst der gevallen kunnen verlengen waarbij het begrip recht en rechtvaardigheid de plaats ruimt voor een kwestie van louter toeval of zelfs van geluk, en waarbij de gepensioneerden soms de mogelijkheid ontbreekt om een gezin te stichten of opnieuw te stichten dat hun rust en geluk zou bezorgen, met inachtname van de regelen van de zedenleer en de waardigheid.

Het enig argument dat eventueel zou kunnen worden aangevoerd is ongetwijfeld het grote leeftijdsverschil dat tussen de echtgenoten kan bestaan. Dat wordt door de bestaande reglementen weerlegd, vermits deze, zelfs voor de ambtenaren in dienst, een progressieve vermindering van het pensioen per vol jaar leeftijdsverschil bepalen. Het verminderingspercentage is vastgesteld voor een leeftijdsverschil dat meer dan vijf en dertig jaar kan bereiken. Het zou dus volstaan deze regeling toe te passen op de persoon die met een gepensioneerde huwt.

Ten slotte, zijn de ambtenaren ware aandeelhouders van de Kas voor Weduwen, die zij met hun bijdragen stijven. Deze moet dan ook worden beschouwd als bewaarster zonder meer van de sommen die ambtshalve worden afgehou-

ment des affiliés, à charge pour elle de faire bénéficier les intéressés ou leurs ayants-droit des titres qu'ils ont acquis par leur participation.

Il est évident qu'il faut réglementer la Caisse des Veuves comme tout autre organisme de mutualité ou de prévoyance sociale. Mais cette réglementation qui émane des pouvoirs publics et est imposée par eux doit être respectueuse des droits de chacun.

C'est ce que fait du reste la loi de juin 1930 lorsqu'elle s'occupe d'un employé ou d'un ouvrier démissionnaire et même révoqué. Loin de lui supprimer le droit à la pension, elle exige que les pouvoirs publics en cause transfèrent à la Caisse de Retraite ou à tout autre organisme similaire les réserves mathématiques qui permettent de lui payer une pension égale à celle qu'il aurait touchée s'il avait été employé ou ouvrier dans une entreprise privée. Quant à sa femme, elle conserve également tous ses droits à la pension. Il suffit pour cela que cet agent continue à verser la contribution imposée par les statuts.

Cet exemple prouve que la rigueur inconsidérée des règlements dont est victime la femme qui épouse un fonctionnaire retraité est parfois compensée par un large esprit de tolérance et de générosité lorsqu'il s'agit de la personne qui a épousé un fonctionnaire en activité. Si elle survit à son mari, elle obtient une pension de survie et elle conserve tous ses droits à cette pension, même si elle contracte un nouveau mariage.

Cette différence de traitement, que rien ne justifie, prouve que les dispositions légales et réglementaires tirent uniquement argument des hasards de la vie pour décider du sort des femmes des fonctionnaires pensionnés.

Personne ne peut raisonnablement contester la nécessité de remédier à cette injustice.

Tel est l'unique objet de la présente proposition de loi.

* * *

L'article premier modifie dans le sens indiqué ci-dessus les conditions auxquelles est subordonné le droit à une pension de survie en vertu de l'arrêté royal n° 254, du 12 mars 1936, unifiant le régime des pensions des veuves et orphelins du personnel civil de l'Etat et du personnel assimilé.

L'article 2 apporte, pour des motifs identiques, les mêmes modifications à l'arrêté royal du 26 décembre 1938, relatif au régime des pensions du personnel communal.

* * *

La présente proposition de loi n'est pas, à proprement parler, une innovation. Elle reproduit textuellement celle qui a été déposée, à plusieurs reprises, sur le bureau de la Chambre, les 25 mai 1948, 9 février 1950 et 5 juillet 1950 — Voir : Doc. Chambre, n° 479 (1947-1948); n° 225 (1949-1950); n° 81 (1950).

Cette initiative a subi de nombreux avatars dus aux lenteurs et aux complications de la procédure parlementaire.

Elle fut d'abord renvoyée à la Commission des Finances de la Chambre qui décida très prudemment de la rattacher à un éventuel projet de réforme générale du régime des pensions.

Elle fut ensuite examinée par la Commission mixte instituée par arrêté royal du 10 février 1951 et qui était composée de parlementaires, de fonctionnaires et de techniciens.

Les études et les travaux de cette commission donnèrent naissance à un projet de loi qui fut déposé, le 13 janvier

den van de wedde der aangeslotenen, op voorwaarde dat zij de belanghebbenden of hun rechthebbenden de rechten laat genieten die zij door hun deelneming hebben verworven.

Het spreekt vanzelf, dat de Kas voor Weduwen moet gereguleerd worden zoals iedere andere mutualiteitsvereniging of organisme van maatschappelijke voorzorg. Die reglementering, die van de openbare besturen uitgaat en door hen wordt opgelegd, dient echter een ieders rechten te eerbiedigen.

Dit wordt overigens gedaan door de wet van Juni 1930, waar zij handelt over een ontslagnemend of zelfs afgezet bediende of arbeider. Ver van hem ieder recht op pensioen te ontfangen, eist zij dat de betrokken openbare besturen aan de Lijfrentekas of aan ieder gelijkaardig organisme de wiskundige reserves zouden overdragen die toelaten hem een pensioen uit te betalen, gelijk aan datgene dat hij zou ontvangen hebben indien hij bediende of arbeider in een private onderneming ware geweest. Wat zijn vrouw betreft, deze behoudt eveneens al haar rechten op pensioen. Het volstaat daartoe dat de ambtenaar verder de door de statuten opgelegde bijdrage stort.

Dit voorbeeld bewijst, dat de overdreven strengheid der reglementen, waarvan de vrouw die met een gepensionneerd ambtenaar huwt het slachtoffer is, soms goedge maakt wordt door een ruime geest van inschikkelijkheid en vrijgevigheid wanneer het de persoon betreft die met een ambtenaar in actieve dienst gehuwd is. Indien ze haar echtgenoot overleeft, bekomt ze een overlevingspensioen en ze blijft dit genieten, zelfs indien ze hertrouwt.

Uit deze verschillende behandeling, die geenszins is verantwoord, blijkt dat de wettelijke en reglementaire bepalingen het aan het toeval overlaten te beslissen over het lot van de echtgenoten van de gepensioneerde ambtenaren.

Redelijkerwijze zal niemand betwisten dat deze onrechtvaardigheid moet worden hersteld.

Zulks is het enige doel van dit wetsvoorstel.

* * *

Het eerste artikel wijzigt in de hoger vermelde zin de voorwaarden waaraan het recht op een overlevingspensioen is onderworpen krachtens het koninklijk besluit n° 254 van 12 Maart 1936, waarbij eenheid wordt gebracht in de regeling van de pensioenen der weduwen en wezen van het burgerlijk Rijkspersoneel en het daarmede gelijkgesteld personeel.

Bij artikel 2 worden om dezelfde redenen gelijkaardige wijzigingen gebracht aan het koninklijk besluit van 26 December 1938 betreffende de pensioenregeling van het gemeentepersoneel.

* * *

Dit wetsvoorstel is eigenlijk niet nieuw. Het neemt woordelijk een voorstel over dat herhaaldelijk bij de Kamer ingediend werd, namelijk op 25 Mei 1948, 9 Februari 1950 en 5 Juli 1950 — Zie : Stukken Kamer, n° 479 (1947-1948); n° 225 (1949-1950); n° 81 (1950).

Het kende tal van wederwaardigheden wegens de trage en ingewikkelde parlementaire procedure.

Eerst werd het verzonden naar de Commissie voor de Financiën van de Kamer, die zeer voorzichtig besloot het te voegen bij een eventueel ontwerp van algemene hervorming van de pensioenregelingen.

Vervolgens werd het voorgelegd aan de bij koninklijk besluit van 10 Februari 1951 opgerichte gemengde Commissie, samengesteld uit parlementsleden, ambtenaars en technici.

De studiën en werkzaamheden van deze Commissie hebben geleid tot het wetsontwerp dat op 13 Januari 1954 bij

1954, sur le bureau de la Chambre, par M. A.-E. Janssen, Ministre des Finances de l'époque. — Voir : Doc. Chambre, n° 159 (1953-1954).

C'était de la part du gouvernement social-chrétien un geste purement platonique.

Nous étions alors à trois mois des élections législatives.

Il était matériellement impossible de faire voter ce projet dans la précipitation d'une fin de législature.

Personne ne fut donc dupe de cette manœuvre préélectorale destinée uniquement à calmer l'impatience et le mécontentement justifiés de cette importante catégorie d'électeurs que sont les pensionnés, les futurs pensionnés et leurs ayants droit.

Il convient de remarquer que le projet de loi 159 ne réparait que d'une manière incomplète et insuffisante l'injuste préjudice que subissent actuellement les femmes qui ont épousé un fonctionnaire pensionné et qui, devenues veuves, se voient refuser toute pension de survie.

L'article 26 laissait subsister, pour la veuve d'un agent en activité, la condition que la durée du mariage ne fût pas inférieure à un an.

Quant à la veuve qui avait épousé le titulaire d'une pension de l'Etat, les articles 45 et 46 lui accordaient aux lieu et place d'une pension de survie, une allocation annuelle, calculée à raison de 75 % de la pension qui aurait été due si le mariage avait eu lieu avant la mise à la retraite du défunt et ce pour autant que le mariage eût duré cinq ans au moins.

Il y avait un incontestable progrès sur la situation actuelle, mais les « veuves privées de pension » étaient encore loin d'obtenir le droit qu'elles revendiquent à juste titre depuis de longues années.

Lorsqu'il se présenta devant le Parlement, le nouveau gouvernement issu des élections législatives du 11 avril 1954 prit l'engagement d'être « très attentif aux revendications des agents des services publics » et de s'appliquer particulièrement « à résoudre la question des pensions ». Ce sont là les termes textuels de la déclaration gouvernementale du 4 mai 1954.

Cependant, le Gouvernement attendit encore plusieurs mois avant de tenir sa promesse.

Le Ministre des Finances avait longuement hésité entre les deux solutions qui s'offraient à son choix : ou bien, reprendre pour son compte, en l'améliorant, le projet 159 de son prédécesseur, ou bien, surseoir à la renfonce complète du régime des pensions, tout en appliquant immédiatement la péréquation automatique des pensions sur la base des traitements en vigueur au 1er janvier 1951.

Il y a lieu de se réjouir de ce que le gouvernement ait opté pour cette dernière formule.

Elle a le double avantage d'être beaucoup plus rapide que l'autre et de ne pas bouleverser un régime plus que séculaire qui comporte sans doute des lacunes, des injustices et parfois même des abus, mais auquel il serait tout de même dangereux d'apporter des modifications hâtives ou improvisées.

Il est néanmoins regrettable que le gouvernement n'ait pas saisi l'occasion qui lui était offerte de remédier sans plus tarder à l'injustice flagrante dont sont victimes les veuves qui avaient épousé un agent pensionné.

Sans doute, l'exposé des motifs du projet de loi portant péréquation des pensions de retraite et de survie contient-il cette déclaration rassurante : « A l'exception de quelques mesures destinées à combler certaines lacunes de la législation, le gouvernement compte donner une solution aux

de Kamer ingediend werd door de heer A.-E. Janssen, toenmalig Minister van Financiën. — Zie Stuk Kamer : n° 159 (1953-1954).

Het was vanwege de C.V.P.-regering een louter platonisch gebaar.

Drie maanden later moesten wetgevende verkiezingen plaats hebben.

Het was materieel onmogelijk dit ontwerp te doen goedkeuren in de overhaasting van het einde van een zitting.

Niemand liet zich dan ook beetnemen door die praeelectorale manœuvre, die er enkel op gericht was het begrijpelijk ongeduld en de gewettigde misnoegdheid te bedaren van een zo belangrijke categorie kiezers als de gepensioneerden, de toekomstige gepensioneerden en hun rechthebbenden zijn.

Er dient overigens opgemerkt dat het wetsontwerp n° 159 slechts op onvolledige en ontoereikende wijze tegemoet kwam aan de onrechtvaardigheid, die thans drukt op de vrouwen die een gepensionneerd ambtenaar hebben gehuwd en die, wanneer zij weduwe worden, van elk overlevingspensioen verstoken blijven.

In artikel 26 werd voor de weduwe van een personeelslid in actieve dienst de voorwaarde gehandhaafd, dat de duur van het huwelijk niet minder mocht bedragen dan één jaar.

Aan de weduwen die met een houder van een Rijkspensioen waren gehuwd, werd bij de artikelen 45 en 46 in de plaats van het overlevingspensioen een jaarlijkse toelage verleend, berekend naar rato van 75 % van het pensioen dat verschuldigd ware geweest indien het huwelijk vóór de oppensioenstelling van de overledene was aangegaan; zulks voor zover het huwelijk ten minste vijf jaar had geduurd.

Er was onbetwistbaar een vooruitgang ten opzichte van de huidige toestand, maar de « van pensioen verstoken » weduwen kregen nog lang niet datgene, waarop zij sedert vele jaren terecht aanspraak maakten.

Toen de nieuwe Regering, die na de wetgevende verkiezingen van 11 April 1954 werd gevormd, vóór het Parlement kwam, ging zij de verbintenis aan « haar beste aandacht (te besteden) aan de desiderata van de ambtenaren der Openbare Diensten » en er zich gans bijzonder op toe te leggen « de pensioenkwestie op te lossen ». Zo staat het woordelijk in de Regeringsverklaring van 4 Mei 1954.

Evenwel liet de Regering nog verscheidene maanden voorbijgaan alvorens haar belofte in te lossen.

De Minister van Financiën had lang gearzeld tussen de keuze van twee mogelijke oplossingen : of wel het ontwerp n° 159 van zijn voorganger voor zijn rekening nemen en het verbeteren, of wel de volledige hervorming van het pensioenstelsel opschorsen, en onmiddellijk de automatische péréquatie van de pensioenen toepassen op grondslag van de op 1 Januari 1951 geldende wedden.

Het is verheugend dat de Regering de laatste formule heeft gekozen.

Zij biedt het dubbele voordeel dat zij veel sneller kan worden toegepast dan de andere, zonder een meer dan een eeuw oude regeling te verstoren die weliswaar leemten, onrechtvaardigheden en soms zelfs misbruiken verfoont, maar waarin het toch gevaarlijk zou zijn overhaaste of onvoorbereide wijzigingen aan te brengen.

Niettemin is het jammer dat de Regering de haar gebo-wetsontwerp houdende péréquatie van de rust- en overwijd het klaarblijkelijke onrecht te verhelpen waarvan de weduwen die een gepensionneerd personeelslid hebben gehuwd het slachtoffer zijn.

Weliswaar bevat de memorie van toelichting van het wetsontwerp houdende péréquatie van de rust- en overlevingspensioenen de volgende geruststellende verklaring : « Met uitzondering van enkele maatregelen, bestemd om sommige leemten der wetgeving aan te vullen, is de

autres problèmes dans le cadre de la réforme générale. En attendant que puisse notamment être réglée la question de l'octroi d'une allocation à la veuve qui avait épousé le titulaire d'une pension de retraite, les services sociaux des différents départements pourront intervenir en faveur des intéressées dont la situation justifie pareille mesure » — Voir : Doc. Chambre N° 238 (1954-1955).

Il n'en est pas moins vrai qu'après avoir ainsi reconnu la nécessité de réparer cette iniquité, le gouvernement n'a pas voulu se résoudre à prendre immédiatement les mesures nécessaires pour l'extirper de notre législation.

En attendant une éventuelle et problématique réforme générale, il a usé de l'expédient qui consiste à allouer à ces veuves particulièrement dignes d'intérêt une aumône qu'elles devront aller quêmander, dans des conditions vexatoires et humiliantes, chez des fonctionnaires transformés, pour la circonstance, en employés de l'Assistance Publique.

La Chambre sera sans doute unanime à reconnaître que ce système provisoire et temporaire apparaît comme une dérision qui fait encore mieux ressortir l'injustice de la situation actuelle.

Pourquoi remettre encore *sine die* la réparation de cette injustice ? Pourquoi ne pas légiférer tout de suite ?

Et, si un jour le Parlement parvient enfin à réformer l'ensemble de la législation en matière de pensions, il suffira d'un arrêté de coordination pour inclure dans la loi nouvelle les dispositions relatives à la pension de survie, telles qu'elles sont prévues par la présente proposition.

Régierung voornemens aan de andere problemen een oplossing te geven in het kader van de algemene hervorming. In afwachting dat namelijk de kwestie van het verlenen van een toelage aan de weduwe die met de titularis van een rustpensioen in het huwelijk was getreden, kan geregeld worden, zullen de sociale diensten van de verschillende departementen tussen kunnen komen ten voordele van de belanghebbenden wier toestand dergelijke maatregelen wettigt. » — Zie Stuk Kamer, n° 238 (1954-1955).

Dit neemt niet weg dat de Regering, nadat zij heeft toegegeven dat deze onrechtvaardigheid moet verholpen worden, er niet heeft willen toe besluiten onmiddellijk de nodige maatregelen te nemen om ze in onze wetgeving uit te roeien.

In afwachting van een eventuele en twijfelachtige algemene hervorming, heeft zij gebruik gemaakt van het lapmiddel dat er in bestaat aan die bijzonder belangwekkende weduwen een aalmoes toe te kennen, welke zij in krenkende en vernederende omstandigheden zullen moeten gaan afbedelen bij ambtenaren, die voor die gelegenheid als bedienden van de Openbare Onderstand zullen optreden.

De Kamer zal zeker eenparig inzien dat dit voorlopig en tijdelijk stelsel een bespotting is, die de onrechtvaardigheid van de huidige toestand nog beter in het licht stelt.

Waarom het herstel van dat onrecht *sine die* uitstellen ? Waarom niet onmiddellijk een wet maken ?

En indien het Parlement er ooit in slaagt de wetgeving in zake pensioenen in haar geheel te hervormen, dan zal een samenordeningsbesluit volstaan om in de nieuwe wet de bepalingen betreffende het overlevingspensioen op te nemen die in dit voorstel voorkomen.

Charles JANSSENS.

PROPOSITION DE LOI

Article premier.

L'arrêté royal n° 254 du 12 mars 1936 unifiant le régime des pensions des veuves et orphelins du personnel civil de l'Etat et du personnel assimilé est modifié comme suit :

- 1) le 2° de l'article 1er est supprimé;
- 2) au 2me alinéa de l'article 1er, les mots « et du mariage » sont supprimés;
- 3) au paragraphe 1er de l'article 2, les mots « un pensionné ou » sont supprimés.

Art. 2.

L'arrêté royal du 26 décembre 1938 relatif au régime des pensions du personnel communal est modifié comme suit :

- 1) le 2° de l'article 80 est supprimé;
- 2) au 2me alinéa de l'article 80, les mots « et du mariage » sont supprimés;
- 3) au paragraphe 1er de l'article 81, les mots « un pensionné ou » sont supprimés.

WETSVOORSTEL

Eerste artikel.

Het Koninklijk besluit, n° 254, van 12 Maart 1936, waarbij eenheid wordt gebracht in de regeling van de pensioenen der weduwen en wezen van het burgerlijk Rijkspersoneel en het daarmee gelijkgesteld personeel, wordt gewijzigd als volgt :

- 1) het 2° van artikel 1 wordt weggelaten;
- 2) in het tweede lid van artikel 1, worden de woorden « en huwelijk » weggelaten;
- 3) in paragraaf 1 van artikel 2, worden de woorden « een gepensioneerde of » weggelaten.

Art. 2.

Het Koninklijk besluit van 26 December 1938 betreffende de pensioenregeling van het gemeentepersoneel wordt gewijzigd als volgt :

- 1) het 2° van artikel 80 wordt weggelaten;
- 2) in het tweede lid van artikel 80, worden de woorden « en huwelijk » weggelaten;
- 3) in paragraaf 1 van artikel 81, worden de woorden « een gepensioneerde of » weggelaten.

Ch. JANSSENS,
Alex FONTAINE-BORGUET,
F. MASQUELIER.